

BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING O'QISH KOMPETENSIYASINI AVTENTIK MATERIALLAR YORDAMIDA TAKOMILLASHTIRISH

*Devorova Shamsiya Jumanazarovna, Termiz davlat universiteti
o'qituvchisi*

IMPROVING THE READING COMPETENCE OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS USING AUTHENTIC MATERIALS

*Devorova Shamsiya Jumanazarovna, Teacher of Termiz State
University*

ПОВЫШЕНИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ АУТЕНТИЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ

*Деворова Шамсия Джуманазаровна, преподаватель
Термезского государственного университета*

Annotatsiya: Hozirgi vaqtda til o'rganuvchilarning asosiy vazifalaridan biri kommunikativ kompetensiyani shakllantirish uchun chet tili madaniyatini o'rganish orqali kasbiy faoliyatida bevosita olgan bilimlarini ishlatishga qaratilgan madaniyatlararo muloqotda mustaqil va faol ishtirok etish. O'quv jarayonidagi amaliy mashg'ulotlarda chet tillarni o'rgatishda autentik materiallardan foydalanish bu muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: metodika, termin, atama, kompetensiya, o'qish.

Abstract: Currently, one of the main tasks of language learners is independent and active participation in intercultural communication aimed at using the knowledge gained directly in their professional activities through studying the culture of a foreign language in order to form communicative competence. The use of authentic materials in teaching foreign languages in practical activities during the educational process helps to solve these problems.

Key words: methodology, term, term, competence, study.

Аннотация: В настоящее время одной из основных задач изучающих язык является самостоятельное и активное участие в межкультурном общении, направленное на использование полученных знаний непосредственно в профессиональной деятельности посредством изучения культуры иностранного языка с целью формирования коммуникативной компетентности. Использование аутентичных материалов при обучении иностранным языкам в практической деятельности в ходе учебного процесса помогает решить эти проблемы.

Ключевые слова: методология, термин, компетенция, исследование.

<https://orcid.org/0001-0009-0114-0807>

e-mail:

devorovashamsiya@gmail.com

KIRISH. Ingliz tilini o‘qitish jarayonida autentik materiallar, autentik matn kabi tushunchalarga katta e‘tibor qaratiladi. Avvalambor, “Autentik” so‘ziga nazar tashlaydigan bo‘lsak, yunoncha so‘zdan olingan bo‘lib, “authentikos” – “asliyat”, ya‘ni asliga to‘g‘ri, haqiqiy holatga mos degan ma‘nolarni bildiradi [1;383-b].

METODLAR. Autentik materiallar tushunchasini ochib berishda va ulardan foydalanish muammosi ustida tilshunos-metodist olimlar M.P.Breen, G.I.Voronina, E.V.Nosovich, R.P.Milrud, L.Van Lier, B.Tomalin, F.Mishan, Gebhard va boshqalar tomonidan bir qancha tadqiqotlar olib borilgan. Autentik materiallar nima ekanligini tushunish uchun bir qancha yondashuvlar mavjud. Autentik materiallar bilan shug‘ullanish

jarayonida, “Autentik matn” degan tushunchaga duch kelamiz. Bu tushuncha haqida W.Guariento va J.Morley “Autentik matn bu ishlab chiqarilgan til hamjamiyatida qandaydir ijtimoiy maqsadlarni amalga oshirish uchun yaratilgan”, -deb ta‘kidlab o‘tgan[22;347-b]. F.Mishanning fikricha, autentik materiallar bu haqiqiy kommunikativ maqsadlar uchun yaratilgan matnlar[39]. Biroq, M.P.Breen til o‘rganish kontekstidagi autentik matnlar, o‘quvchilarga haqiqiy tushunishni rivojlanishga yordam beradigan har qanday ma‘lumot manbaini anglatadi, deb ta‘kidlab o‘tgan.

MUHOKAMA. Gebhard autentik materiallarni quyidagi 3 ta kategoriyaga ajratgan (2.1-rasmga qarang).

Autentik audio vizual materiallar	•telereklamalar, viktorina shoulari, video kliplar, multfilmlar, filmlar, seriallar, radio dramalar va reklamalar
Autentik vizual materiallar	•slyadlar, rasmlar, fotosuratlar, bolalar rasmlari, otkritkalar, og‘zaki bo‘lmagan rasmiy kitoblar va markalar
Autentik yozma materiallar	•gazetadagi maqolalar, kino reklama roliklari, reklamalar, qo‘shiq matnlari, restoran menyulari, ko‘cha belgilari

1-rasm. Gebhard bo‘yicha autentik materiallar kategoriyasi

“Autentik audio vizual materiallarning ommlashuvi til o‘rganuvchilarga interaktiv til muhitini yarata olishidir”, -deb ta‘kidlaydi rus olimi G. A.Vorobyov [66; 30-36-bb].

Peacock autentik materiallarning quyidagi asosiy vazifalarini ta‘kidlab o‘tgan:

- Ular talabalarining motivatsiyasiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

- Ular haqiqiy madaniy ma‘lumotlarni beradi.

- Ular til o‘rganuvchilarning xohish –istaklari bilan chambarchas bog‘liq[45; 144-156 bb].

Rifat.A.S ham autentik materiallardan foydalanishning afzallik tomonlari borligini ta‘kidlab o‘tgan. Ularga quyidagilar kiradi:

- Talabalar taniqli odamlarining suhbatini turli xil videolar orqali ko‘rish tufayli haqiqiy nutqni o‘rganishadi.

- Autentik materiallar talabalarni dunyoda sodir bo‘layotgan voqealar haqida xabardor qiladi.

- Talabalar uchun qiziqarli bo‘lgan mavzularni topish mumkin.

- Kitoblar, maqolalar va gazetalardan turli xil matn turlarini topish mumkin[48; 55-b].

Matsuta ham autentik materiallarning ijobiy jihatlarini ta‘kidlab o‘tgan:

- Autentik materiallar til o‘rganuvchilarning motivatsiyasiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

- Ushbu materiallar haqiqiy madaniy ma‘lumotlarni beradi.

- Til o‘rganuvchilarining istaklari va qiziqishlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘ladi.

- Autentik materiallar orqali turli matnlarni o‘rganishadi.

- O‘quv materiallariga qaraganda autentik materiallar doimiy ravishda yangilanib turadi.

- Talabalarning biror bir tilni tushunish va o'rganishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi[36; 397-b].

Dars jarayonida autentik materiallar samarali bo'lishiga qaramay tilshunos-metodist Richard tanqidiy fikrlarni ham aytib o'tgan. Ularga quyidagilarni kiritishimiz mumkin:

- Yaratilgan materiallar ham o'quvchilarni rag'batlantira oladi.

- Yaratilgan materiallar autentik materiallarga qaraganda muhim bo'lishi mumkin. Chunki ular odatda til o'rganuvchilarning o'rganish darajasi asosida tashkil etiladi.

- Autentik materiallarda odatda tilni tushunish qiyin bo'ladi.

- Dars jarayonida autentik materiallardan foydalanish bu o'qituvchi uchun yukdir.

NATIJALAR. Bundan ko'rinib turibdiki, autentik materiallardan foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari mavjud. Autentik materiallardan foydalanishning salbiy jihatlari mavjud ekanligiga qaramay, autentik materiallardan foydalanib o'quv mashg'ulotlari tashkil etilsa, dars ko'proq samaraliroq bo'ladi. Autentik materiallardan foydalanishning ajoyib tomoni shundaki, bunday manbalar hamma joyda mavjud. Masalan, autentik materiallar gazeta va jurnallardagi maqolalar bilan cheklanib qolmay, balki qo'shiqlar, teledasturlar, filmlar, radio, podkastlar, menyular, ya'ni ingliz tilida yozilgan har qanday narsa haqiqiy materiallar hisoblanadi. Bu esa talabalar uchun ingliz tilini o'rganishlarini yanada osonlashtiradi. Bundan tashqari, autentik materiallar orqali talabalar xorijiy tilni mustaqil o'rganish imkoniyatini ham ta'minlab beradi.

XULOSA. O'quv mashg'ulot jarayonida autentik materiallardan foydalanishning bir qancha afzalliklari mavjud. Misol uchun, dars jarayonida autentik materiallardan foydalanishda talabalar hech qachon uchratmagan so'z, so'z birikmalari yoki grammatik qurilmalarga duch kelishadi. Autentik materiallarni tinglash jarayonida tovushlarni va harflarning talaffuzini va diqqatni jamlashni o'rganishadi.

Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda autentik materiallar yoki autentik bo'lmagan

materiallardan foydalanish bo'yicha ko'pgina tilshunos olimlar tomonidan muhokama qilingan. Ulardan biri Gilmor autentik materiallar va darsliklar o'rtasida tafovut borligini ta'kidlab o'tgan.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Алаудинова Д. Written translation of texts related to different spheres //Зарубежная лингвистика и лингводидактика. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 13-18. Alaudinova D. Frazeologik birikmalar va ularni tarjima qilish usullari //xalq ta'limi. – т. 57.
2. Dilnoza A., Sevara C. Modern methods of teaching a foreign language //European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2024. – Т. 4. – №. 06. – С. 18-22.
3. Kizi A.D.R. Lexical errors and shortcomings in the translation process //European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2023. – Т. 3. – №. 10. – С. 275-280.
4. Алаудинова Д. Связь стилистики и когнитивной лингвистики на уроках языка //Традиции и инновации в исследовании и преподавании языков. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 95-99.
5. Алаудинова Д. Теоретический подход к компетенции устного общения //Общество и инновации. – 2022. – Т. 3. – №. 3/S. – С. 147-151.
6. Алаудинова Д. Оғзаки нуткни ўстиришга доир ўтказилган педагогик тажриба синов натижалари //O'zbekiston Respublikasi Oliy Va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti O'zbek Tili Va Adabiyoti Kafedrasi. – Т. 187.
7. Курбанбаева, М. (2023). Важность формирования навыков самостоятельного мышления при подготовке конкурентоспособных кадров. Tamaddun nuri jurnali, 5(44), 95-96.
8. Курбанбаева, М. (2024). Использование русских народных сказок в процессе изучения языка и формирования гуманизма у детей. Tamaddun nuri jurnali, 5(56), 520-522.